

MARTINCRUZ
SMITH

CRIME MASTERS

MARTIN CRUZ
SMITH

STEUA POLARĂ

Traducere din limba engleză și note
de Laura Ciobanu

 PALADIN

PARTEA ÎNTÂI

Apă

Capitolul 1

Ca un leviatan, năvodul ajunsese șiroind pe rampă, către luminile lămpilor cu sodiu de pe puntea de traulare. Ca o pătură strălucitoare, șiruri de smocuri roșii, albastre și portocalii acopereau plasa: fire din plastic, menite să ușureze alunecarea năvodului peste pietrele de pe fundul apei. Aburii mării învăluiau năvodul într-un halou propriu, ca o răsuflare acră, radiind în noaptea umedă.

Apa se scurgea șuierând din perii năvodului, pe scândurile puse pe punte pentru a asigura stabilitate. Pești mai mici, smelți și heringi, alunecau printre ochiuri. Stelele de mare cădeau ca pietrele. Desprinși de pe fundul mării, crabii, chiar și cei morți, aterizau în picioare. Deasupra, pescăruși și petrei planau la marginea cercului de lumină al lămpilor. Apoi vântul își schimbă direcția, și păsările se împrăștiară într-o furtună de aripi albe.

De obicei, năvodul era mai întâi înclinat și deșertat în jgheburile dinspre prova, după care era întors cu susul în jos și golit în cele dinspre pupa. Putea fi desfăcut la fiecare capăt deznodând un „fermoar“, un fir de nailon împletit în plasă. Deși bărbații pregătiseră lopețile, gata să treacă la treabă, șeful de echipă le făcu semn să se îndepărteze. Înaintă prin ploaia de apă de mare care curgea din năvod și privi în sus, scoțându-și casca pentru a vedea mai bine. Fâșiile colorate picurau ca vopseaua. Întinse mâna și dădu la o parte firele de plastic ale plasei, apoi scrută întunericul căutând cealaltă lumină, mai slabă, plutind pe valuri, dar ceața ascunsese deja pescadorul care adusese năvodul. Șeful de echipă scoase de la brâu un cuțit cu lamă dublă, pipăi prin firele ude și spintecă pântecul năvodului în cruciș și-n

curmeziș. Câte unul, câte doi, peștii începură să cadă. Bărbatul smuci cuțitul încă o dată, apoi păși iute la o parte.

Din plasă, se revărsă în lumina punții o avalanșă de cod negru, un banc întreg capturat și ridicat la suprafață, ca un pumn de monede strălucitoare. Printre ei erau și somni pitici, vineți, valuri săltărețe de calcani, stacojii pe partea cu ochii, palizi pe partea cealaltă, zglăvoci ca niște dragoni, pești cod, unii umflați ca niște baloane din cauza vezicilor de aer dilatate, alții care explodaseră într-o masă de țesut moale și mucus trandafiriu, crabi de coral, păroși ca tarantulele. Recolta unei nopți de pescuit.

Și o fată. Alunecă afară cu ușurința unei înotătoare, odată cu peștii care se scurgeau din năvod. Se rostogoli încet pe punte, cu brațele depărtate, oprindu-se pe o grămadă de sole, cu un picior desculț încurcat printre crabi. Era o femeie tânără, nu o fată. Avea părul scurt, iar bluza și blugii erau ude learcă și răsucite pe trup, îngreunate de apă și nisip, nepregătite pentru revenirea în lumea aerului. Șeful de echipă îi dădu într-o parte o șuviță de păr ce i se lipise peste ochi, descoperindu-i deschiși, plini de mirare, ca și cum ceața luminată de lămpi ce plutea deasupra navei ar fi fost un nor aurit spre care femeia s-ar fi înălțat, purtată parcă de o barcă spre rai.

Capitolul 2

Când *Steaua Polară* ieșise de pe șantierul naval din Gdańsk, cele patru suprastructuri¹ ale sale erau de un alb orbitor, iar bigile și macaralele portal fuseseră vopsite într-un galben vesel. Pe punți era ordine, vinciurile erau acoperite cu lanțuri argintii, fățuiala rufurilor era impecabilă. Pe-atunci *Steaua Polară* arăta așa cum trebuie să arate o navă.

Douăzeci de ani de apă sărată o revopsiseră în ruginiu. Pe punțile superioare se îngrămădiseră scânduri, butoaie pline cu ulei de motor și butoaie goale pentru depozitarea uleiului de pește, grămezi de plase de pescuit și balize. Din coșul înnegrit, mărginit de banda roșie cu însemnele Uniunii Sovietice, ieșea un fum negru, care trăda un motor diesel într-o stare precară. Acum, privită de la distanță, cu coca deformată de izbiturile traulerelor venite să-și descarce de-atâtea ori marfa pe vreme de furtună, *Steaua Polară* nu mai părea o navă fabrică, ci mai degrabă o epavă recuperată de la fiare vechi, care, aruncată în mare, reușea în mod surprinzător să plutească.

Totuși, neostenita *Stea Polară* prindea pește zi și noapte. De fapt nu-l prindea ea. Traulere mai mici prindeau peștele și-și transferau conținutul plaselor către nava-fabrică, unde acesta era prelucrat: decapitat, eviscerat și congelat.

Se împlineau patru luni de când *Steaua Polară* urma pescadoare americane, prin ape americane, din Siberia până-n Alaska, din strâmtoarea Bering și până în Insulele Aleutine.

---

¹ Suprastructură – construcție metalică sau de lemn situată deasupra punții principale a unei nave, care cuprinde încăperile de locuit și de deservire.

Era o operațiune comună: Uniunea Sovietică furniza navele de procesare și se alegea cu peștele, în timp ce americanii participau cu traulerele și cu translatorii și se alegeau cu banii, totul prin intermediul unei companii sovieto-americane fondată în Seattle. În tot acest timp, echipajul *Stelei Polare* abia dacă văzuse soarele preț de vreo două zile. Dar în fond, nu degeaba era strâmtoarea Bering supranumită Zona Cenușie.

Slava Bukovski, ofițer maritim de rangul trei, mergea de-a lungul liniei de procesare, unde muncitorii sortau captura zilei: codul negru, pe o bandă rulantă care ducea spre tranșare, iar macroul și calcanul, ca să fie transformați în făină de pește. Unii pești explodaseră după ce li se dilatase vezica înotătoare pe drumul din adâncuri spre suprafață și bucăți din carnea lor moale se lipeau de bonete și de șorțuri, de gene și de buze.

Slava trecu de fierăstraiele rotative și ajunse la „banda cu slin“, unde muncitorii stăteau în șanțuri, de o parte și de alta a liniei transportoare. Cu mișcări mecanice, prima echipă spinteca burțile peștilor, până la coadă, cea de-a doua echipă extrăgea organele și mațele cu ajutorul unor furtunuri de aspirare, cea de-a treia curăța mîzga de pe piele și branhiile și din interiorul carcaselor cu jeturi de apă sărată, cea de-a patra mai aspira peștele o dată și depunea produsul final pe o bandă rulantă care-l purta către frigidele. Pe parcursul unei ture de opt ore, banda transportoare, lucrătorii și culoarul ajungeau să fie învăluite într-o ceață de sânge și frânturi de carne, rezultat al operațiunilor de eviscerare și curățare. Cei care lucrau aici nu erau Eroi ai Muncii Socialiste. În această categorie se încadra cel mai puțin dintre toți bărbatul palid, cu părul negru, care încărcă peștii prelucrați ajunși la capătul benzii.

— Renko!

Arkadi aspiră apa roșiatică dintr-un pânțec eviscerat, trânti peștele pe banda care-l ducea către congelatoare și-l apucă pe următorul. Codul negru nu avea carnea tare. Dacă nu era curățat și înghețat cât mai repede, devenea toxic pentru oameni și avea să fie dat hrană nurelor. Dacă nu mai era bun nici pentru ele, urma să fie trimis în Africa, sub formă de ajutoare umanitare. Lui Arkadi îi amortisese mâinile după ce manevrasse pești ale căror trupuri erau doar ceva mai calde decât gheața, dar măcar nu lucra la fierăstrău, cum făcea Kolea. Pe vreme rea, când nava intra în rului, era foarte greu să mânuiești codul înghețat și alunecos în jurul lamei. Arkadi învățase să-și înfigă vârfulurile cizmelor sub stinghia mesei, ca să nu se trezească alunecând pe grătarul de lemn de sub picioare. La începutul și sfârșitul fiecărei călătorii, nava-fabrică era spălată cu furtunul și curățată cu hidroxid de amoniu, dar până atunci încăperea destinată prelucrării peștelui era alunecoasă și avea un miros umed, organic. Până și păcănitul benzii rulante, hârâitul fierăstrăului și murmurul ritmic și profund al cociei păreau sunetele scoase de un leviatan hotărât să dea marea pe gât dintr-o sorbitură.

Banda transportoare se opri.

— Tu ești matelotul Renko, nu-i așa?

Lui Arkadi îi trebui un moment până să-l recunoască pe ofițerul de rangul trei, care nu era un oaspete obișnuit sub punte.

Izrail, directorul fabricii, stătea lângă comutator. Purta straturi peste straturi de pulovere, și barba nerasă îi invadase chipul până aproape de ochii care se mișcau rapid, a nerăbdare. Natașa Ceaikovskaia, o tânără femeie solidă, înfășurată în haina impermeabilă ca într-o armură, dar cu o tușă feminină de ruj pe buze, se înclină ușor, cât să vadă mai bine adidașii Reebok și blugii fără pete ai ofițerului.

— Tu ești? repetă Slava.

— Nu-i vreun secret, zise Arkadi.

— Nu suntem la școala de dans și bune maniere pentru tineretul sovietic, îi zise Izrail lui Slava. Ia-l dacă ai treabă cu el!

Banda transportoare se puse din nou în mișcare, în timp ce Arkadi îl urmă pe Slava spre pupa, pășind peste canalele prin care mâzga lichidă și uleiul de pește se scurgeau în afara navei prin guri de santină.

Slava se opri și se uită la Arkadi ca și cum ar fi încercat să pătrundă dincolo de aparențe.

— Tu ești Renko, anchetatorul?

— Nu mai sunt.

— Dar ai fost, spuse Slava. Merge și așa.

Urcară scările către puntea principală. Arkadi presupuse că ofițerul îl conducea fie la comisarul politic al navei, fie către o percheziție a cabinei sale, deși asta o puteau face și fără el. Trecură pe lângă bucătării, lăsară în urmă mirosul macaroanelor aburinde și cotiră la dreapta, pe lângă un panou care promitea „Creștem Producția în Complexele Agroindustriale! Luptăm pentru Avântul Aprovizionării cu Proteine din Pește” și se opriră la ușa infirmeriei.

Ușa era păzită de doi mecanici care purtau pe braț banderolele roșii ale Gărzilor Patriotice. Skiba și Slezko erau informatori – „lipitori”, cum îi poreclise restul echipajului. Skiba își scoase carnetelul chiar în timp ce Arkadi și Slava intrau pe ușă.

Steaua Polară avea o infirmerie mai mare decât cele din majoritatea orașelelor de provincie: un cabinet pentru doctor, o sală de consultații, un salon cu trei paturi, un salon de carantină și o sală de operații spre care Slava îl conduse pe Arkadi. De-a lungul pereților se aliniau dulăpioare albe cu recipiente din sticlă cu ustensile medicale scufundate în alcool, un dulap de culoare roșie, mereu încuiat, plin cu țigări și medicamente, un cărucior pe care erau așezate un rezervor verde cu oxigen și unul roșu cu protoxid de azot, o scrumieră cu suport și o scuipătoare de alamă. Pe pereți erau planșe anatomice, iar în aer stăruia un miros

astrigent. Un scaun de dentist ocupa unul dintre colțurile încăperii. În mijloc se afla o masă de operații acoperită cu un cearșaf. Leoarcă de apă, țesătura se lipise de silueta femeii de dedesubt. De sub marginile cearșafului atârnavau inutile chingile folosite pentru imobilizarea pacienților.

Întunericul de-afară transforma hublourile încăperii în oglinzi luminoase. De obicei, pe la 6.00 dimineața, având înaintea sa încă o oră de muncă până la răsărit, Arkadi se simțea buimăcit de numărul enorm de pești pe care-i adăpostea marea și i se părea că ochii lui sunt ei înșiși două hublouri.

— Ce vrei de la mine? se interesă.

— A murit cineva, îl informă Slava.

— Văd.

— Una dintre fetele de la bucătărie. A căzut peste bord.

Arkadi trase cu ochiul către ușă gândindu-se că Skiba și Slezko erau afară.

— Și ce treabă am eu cu asta?

— E evident. Comitetul de conducere al sindicatului nostru trebuie să facă un raport despre toate decesele și eu sunt reprezentantul sindicatului. Ești singurul de la bord care are experiență în ceea ce privește moartea violentă.

— Și în ceea ce privește învierea din morți, spuse Arkadi. Slava clipi confuz.

— Seamănă cu reabilitarea, dar ar trebui să țină mai mult. Nu contează.

Arkadi aruncă o privire la țigările din vitrina dulapului. Erau fără filtru, cilindri de carton umpluți la un capăt cu tutun. Dulapul era însă încuiat.

— Unde-i doctorul?

— Uită-te la cadavru!

— Primesc o țigară?

Luat prin surprindere, Slava scotoci în buzunarul cămășii și scoase un pachet de Marlboro. Arkadi era impresionat.

— Dacă-i pe-așa, să mă spăl pe mâini.

Apa de la robinet era ruginie, dar curăță mîzga și solzii de pe degetele lui Arkadi. Pe marinarii veterani îi puteai recunoaște după dinții lor pătați, rezultat al anilor în care băuseră apă din cisterne ruginite. Deasupra chiuvetei se găsea prima oglindă curată în care se privise de un an încoace. „Înviere“ nu era un termen departe de adevăr. „Proaspăt dezgropat“ i se potrivea însă mai bine, se gândi Arkadi. Schimbul de noapte pe nava-fabrică îi ștersese orice urmă de culoare din obraji, și așa palizi. Ochii îi păreau învăluiți într-o umbră permanentă. Observă că prosoapele de aici erau curate. Își puse în gând să se îmbolnăvească și el cândva.

— Unde ai fost anchetator? întrebă Slava, aprinzând țigara lui Arkadi, care-și umplu plămâni cu fum.

— Au țigări în Dutch Harbor?

— Ce fel de infracțiuni ai investigat?

— Am auzit că în depozitele din Dutch Harbor au stive de pachete de țigări până în tavan. Și fructe proaspete. Și combine stereo.

Slava își pierdu răbdarea.

— Ce fel de anchetator erai?

— La Moscova.

Arkadi eliberă fumul din plămâni. Pentru prima oară, își îndreptă toată atenția către masa de operație.

— Și nu mă ocupam de accidente. Dacă a căzut peste bord, cum ați adus-o înapoi? N-am auzit să fi oprit motoarele ca s-o recuperați. Cum a ajuns cadavrul aici?

— Nu e treaba ta.

Arkadi zise:

— Când eram anchetator, trebuia să mă uit la oameni morți. Acum, că sunt doar un muncitor sovietic oarecare, nu trebuie să mă uit decât la pești morți. Mult noroc!

Porni către ușă.

— S-a încurcat în plasă, spuse Slava imediat, de parcă Arkadi ar fi apăsat pe un buton.

— Serios? zise Arkadi plin de curiozitate, în ciuda voinței sale. Ce ciudat!

— Te rog.

Arkadi se întoarse lângă masă și dădu cearșaful deoparte.

Chiar și cu brațele arcuite deasupra capului, femeia era micuță. Foarte palidă, ca și cum ar fi fost cufundată în înălbitor. Încă rece. Cămașa și pantalonii i se înfășuraseră pe trup ca un giulgiu. Într-un picior încă mai avea un pantof roșu de plastic. Ochii căprui, pe o fețișoară ascuțită, priveau goi spre tavan. Avea părul scurt și blond, dar cu rădăcinile negre. O aluniță, un semn de frumusețe, lângă gură. Arkadi îi săltă capul și-l lăsă să cadă la loc, inert. Îi pipăi gâtul și brațele. Avea coatele fracturate, dar nicio vânătăie. Picioarele-i erau țepene. Mirosea a mare mai ceva ca un pește. Avea nisip în pantof, semn că trupul ajunsese pe fundul apei. Pielea de pe antebrațe și palme fusese jupuită, probabil de plasa de pescuit care o adusese la suprafață.

— Zina Paceașvili, spuse Arkadi.

Femeia lucrase la cantină, distribuind porții de cartofi, varză și compot.

— Arată schimbată, zise Slava, rece. Vreau să zic, schimbată față de cum era când era vie.

De două ori schimbată, se gândi Arkadi. O dată de moarte și o dată de mare.

— Când a căzut?

— Acum două ore, spuse Slava îndreptându-se cu un aer autoritar spre căpătul mesei. Probabil a căzut peste parapet tocmai când se ridicau plasele.

— A văzut-o cineva?

— Nu. Era întuneric și-o ceață deasă. Probabil că s-a îneecat de cum a ajuns în apă. Sau a murit din cauza șocului. Sau nu știa să înoate.

Arkadi strânse din nou între degete pielea flască a gâtului femeii.